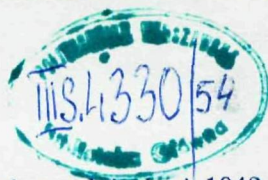

SYLWETKI PROFESORÓW POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

28 2

FELICJAN KĘPIŃSKI
(1885—1966)

Felicjan Kępiński urodził się 29 IV 1885 r. w Piotrkowie Trybunalskim. W 1903 r. ukończył ze złotym medalem gimnazjum klasyczne w rodzinnym mieście i podjął studia na Wydziale Fizyczno-Matematycznym Uniwersytetu Warszawskiego (UW). W styczniu 1905 r. uczestniczył w strajku młodzieży akademickiej. W ramach późniejszego bojkotu rosyjskich szkół wyższych w Warszawie wyjechał na dalsze studia za granicę. Studiował kolejno filozofię na uniwersytecie w Lipsku (1905—1906), a później matematykę i astronomię na uniwersytetach w Getyndze (1906—1909) i Berlinie (1909—1912). Na podstawie dysertacji pt. „Über die periodischen Lösungen Jupiternaher Planetoiden” uzyskał w marcu 1913 r. stopień doktora filozofii. Praca ta otworzyła mu podwoje jednego z największych i najnowocześniejszych obserwatoriów astronomicznych Europy: Berlin-Babelsberg, w którym pracował przez cały okres I wojny światowej.

W listopadzie 1918 r. przeniósł się do Warszawy, gdzie został powołany na adiunkta Obserwatorium Astronomicznego UW. Pozostawał na tym stanowisku do 1927 r., prowadząc intensywną działalność naukową, dydaktyczną i popularyzatorską. W 1921 r. zapoczątkował wydawanie *Rocznika Astronomicznego*, którego był później wieloletnim redaktorem. Znalazł się w gronie współzałożycieli ogólnopolskiego Towarzystwa Miłośników Astronomii — TMA (1921) i Polskiego Towarzystwa Astronomicznego (1923). Był też pierwszym redaktorem czasopisma *Urania*, organu TMA. W 1925 r. habilitował się na Uniwersytecie Wileńskim na podstawie rozprawy pt. „Sur le mouvement des petites planètes du type $p+1/p$ ”.

Uzyskane veniam legendi F. Kępiński przeniósł na Politechnikę Warszawską (PW), gdzie począwszy od roku akad. 1925/26 objął stanowisko docenta i zaczął prowadzić wykłady i ćwiczenia z astronomii sferycznej oraz z astronomii praktycznej dla studentów Wydziału Geodezyjnego. W dniu 30 IV 1927 r. uzyskał nominację na profesora nadzwyczajnego astronomii praktycznej na Wydziale Geodezyjnym, a z dniem 14 IX 1937 r. został mianowany profesorem zwyczajnym na Wydziale Inżynierii (powstałym w 1933 r. z połączenia wydziałów: Inżynierii Lądowej, Inżynierii Wodnej i Geodezyjnego). Aż do wybuchu wojny we wrześniu 1939 r. kierował Katedrą i Zakładem Astronomii Praktycznej. Był również organizatorem i od 1927 r. kierownikiem Obserwatorium Astronomicznego PW. Oprócz zajęć dydaktycznych w PW prowadził przez wiele lat wykłady m.in. w gimnazjum im. M. Reja i w Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie.

W początkowym okresie okupacji hitlerowskiej (1940—1941) pracował w Wydziale Planowania Miasta, stanowiącego jedną z agend Zarządu Miejskiego Warszawy. W latach 1940—1942 był jednocześnie wykładowcą w Szkole Mierniczej. Nadal związany był ze środowiskiem profesorskim PW; w początkowym okresie okupacji opiekował się nieczynnym Za-

kładem Astronomii Praktycznej, a od jesieni 1942 r. prowadził wykłady na Wydziale Mierniczym Państwowej Wyższej Szkoły Technicznej, uruchomionej kilka miesięcy wcześniej w gmachach politechnicznych. W maju 1943 r., podczas jednego z nalotów radzieckich na warszawski węzeł kolejowy, uległ poważnej kontuzji (stracił oko). Cały dorobek naukowy prof. F. Kępińskiego z okresu okupacyjnego (ok. 10 nie publikowanych rozpraw i rękopisy dwóch podręczników akademickich) spłonął w powstaniu warszawskim.

Wkrótce po wyzwoleniu prof. F. Kępiński powrócił z Piotrkowa Trybunalskiego do Warszawy i podjął na nowo działalność dydaktyczną w PW. Z dniem 1 I 1946 r. objął Katedrę Astronomii (przemianowaną w 1954 r. na Katedrę Astronomii Geodezyjnej) na Wydziale Geodezyjnym (później: Geodezji i Kartografii). W roku akad. 1946/47 był delegatem Rady Wydziału do Senatu Akademickiego. Ze względu na zły stan zdrowia zrezygnował w 1955 r. z kierownictwa katedry, a z dniem 1 X 1960 r. przeszedł na emeryturę. W ciągu 35 lat działalności dydaktycznej w PW wykształcił on ponad 500 przyszłych magistrów i inżynierów-geodetów. W 1957 r. zorganizował Obserwatorium Astronomiczno-Geodezyjne PW w Józefosławiu k/Warszawy, które do chwili obecnej współpracuje z międzynarodowymi ośrodkami zajmującymi się badaniem ruchu obrotowego Ziemi.

Jako uczony prof. F. Kępiński był świetnym znawcą zagadnień mechaniki nieba. Światową sławę przyniosła mu praca o ruchu komety Kopffa, którą interesował się przez wiele lat. W 1954 r. kometa ta zbliżyła się do Jowisza na odległość zaledwie 0,17 jednostki astronomicznej (ok. 25,4 mln km) i jej orbita uległa gruntownej zmianie pod wpływem przyciągania tej potężnej planety. Dzięki zdumiewająco dokładnym obliczeniom prof. F. Kępińskiego (bez udziału elektronicznej techniki obliczeniowej) kometa tę udało się odszukać w 1958 r. w czasie jej ponownego zbliżenia do Słońca. W dziedzinie astronomii geodezyjnej odkrywcza myśl prof. F. Kępińskiego objęła nie zbadane jeszcze do końca możliwości wyznaczeń współrzędnych geograficznych i azymutu. Jego pełny dorobek naukowy zamyka się liczbą 170 pozycji bibliograficznych.

Oprócz wspomnianych wcześniej Tow. Miłośników Astronomii i Polskiego Tow. Astronomicznego prof. F. Kępiński należał do wielu innych towarzystw i instytucji naukowych, krajowych i zagranicznych. Był m.in. członkiem Międzynarodowej Unii Astronomicznej (od 1929), Akademii Nauk Technicznych (od 1936), Towarzystwa Naukowego Warszawskiego (od 1938) i Komitetu Astronomii PAN. Zmarł 8 IV 1966 r. w Warszawie i został pochowany na cmentarzu Powązkowskim (281-III-22). Jeden z kraterów na powierzchni Księżyca nazwany jest imieniem prof. F. Kępińskiego.

230-3-85-0

Opracował Bogdan Gadomski